

ETIČKI KODEKS ISTRAŽIVANJA S DJECOM ZA STUDENTE PEDAGOGIJE

Preambula

Etički kodeks istraživanja s djecom za studente pedagogije osječkog Filozofskog fakulteta propisuje etičke standarde specifične za istraživanja s djecom kao posebice osjetljivom skupinom. Provedba istraživanja je sastavni dio profesionalne izobrazbe i studijskih obveza studenata pedagogije te je stoga nužno ovim Kodeksom urediti dužnosti i obveze studenata kao istraživača.

Kodeks se temelji se na Etičkom kodeksu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, na Statutu Filozofskog fakulteta u Osijeku i Poslovniku o radu etičkog povjerenstva Filozofskog fakulteta u Osijeku, na Etičkom kodeksu istraživanja s djecom (Ur. Ajduković, Marina i Vladimir Kolesarić, Zagreb:Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, 2011) te na zakonskim propisima RH i međunarodnim dokumentima koji reguliraju pravni subjektivitet djece.

1. Opća načela

U istraživanjima s djecom studenti kao istraživači dužni su poštivati sljedeća opća načela:

- 1.1. Zaštita dobrobiti djeteta i djetetova o integriteta kao cjelovite osobe;
- 1.2. poštivanje privatnosti i anonimnosti djece –sudionika istraživanja;
- 1.3. pravo djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja i pravo na samoodređenje;
- 1.4. prilagodba postupaka istraživanja dobi i stupnju zrelosti djeteta, zasnivanjem metodologije istraživanja na znanstvenim spoznajama o djetetovu razvoju, djetetovim razvojnim karakteristikama i mogućnostima;
- 1.5. jamčenje tjelesne, emocionalne i opće psihološke sigurnosti djece u tu svrhu prilagođenim okolnostima istraživanja;
- 1.6. temeljenje istraživanja na znanstvenim dostignućima i vođenju od strane profesora - mentora;
- 1.7. zaštita integriteta znanosti i znanstvenika;
- 1.8. objektivnost, točnost i poštenje u radu.

2. Pristanak ispitanika na sudjelovanje u istraživanju

U istraživanjima s djecom studenti-istraživači dužni su osigurati informirani pristanak djeteta i/ili roditelja tj. skrbnika i institucije sljedećim postupcima:

- 2.1. Osigurati pristanak djeteta, odnosno roditelja ili skrbnika (za dijete do 14 godina) kao i pristanak odgojno-obrazovne institucije koju dijete pohađa
- 2.2. objasniti svrhu i način provedbe istraživanja djetetu, na način primjeren njegovoj razvojnoj razini;
- 2.3. upoznati dijete s njegovim pravom da svoj pristanak povuče u bilo kojoj fazi istraživanja i bez obrazloženja i opravdavanja;
- 2.4. upoznati roditelja ili skrbnika djeteta sa svrhom i načinima provedbe, rizicima i koristima, zaštitom privatnosti i povjerljivosti podataka, s dragovoljnošću sudjelovanja i pravom na odustanak od sudjelovanja u istraživanju;
- 2.5. poštivati djetetovo odbijanje da sudjeluje u istraživanju, ne zloupotrebiti status odrasle osobe i razliku u moći kako bi se dijete prinudilo na sudjelovanje iako ono to ne želi;
- 2.6. poštivati roditeljevo tj. starateljevo odbijanje davanja pristanka na djetetovo sudjelovanje u istraživanju.

3. Zaštita tajnosti podataka

Radi zaštite identiteta djeteta ispitanika i tajnosti dobivenih podataka student- istraživač je dužan provesti sljedeće mjere:

- 3.1. Osigurati tajnost podataka o djeci - sudionicima, o njihovim iskazima i o rezultatima istraživanja;
- 3.2. zaštititi podatke dobivene od djeteta - sudionika pred roditeljima, nastavnicima i drugom djecom;
- 3.3. zaštititi identitet sudionika istraživanja, u pisanim i usmenim izvješćima te u formalnim ili neformalnim raspravama pred drugim studentima, profesorima ili drugim osobama;
- 3.4. zaštititi identitet sudionika i tajnost podataka pri objelodanjivanju rezultata istraživanja objavljivanjem stručnog rada ili izlaganjem na stručnom skupu;
- 3.5. koristiti postupak prikriivanja podataka ili nepotpunog prikazivanja prirode istraživanja jedino ako se istraživanje ne može se ostvariti na drugi način, ako postoje skriveni rizici za ispitanika ili ako je pripremljen odgovarajući plan naknadnog informiranja ispitanika i objelodanjivanja rezultata;
- 3.6. objasniti djeci - ispitanicima i njihovim roditeljima tj. skrbnicima, neposredno nakon završetka istraživanja, razloge eventualnog opravdanog prikriivanja podataka ili nepotpunog prikazivanja prirode istraživanja.

4. Postupci tijekom provedbe istraživanja

Tijekom provedbe istraživanja studenti - istraživači dužni su primjenjivati navedene postupke:

- 4.1. Ispitivanje djeteta na mjestu koje osigurava djetetovu privatnost, anonimnost i povjerljivost;
- 4.2. objašnjenje djeci - sudionicima svrhe uporabe audio i video snimanja te dobivanje usmenog ili pismenog pristanka djece, odnosno pismenog pristanka roditelja-staratelja;
- 4.2. poduzimanje mjera za umanjena negativnih učinaka istraživanja ukoliko student - istraživač uoči da postupak ili sadržaj istraživanja uznemiruje ili povrijeđuje sudionika i/ili njemu bliske osobe;
- 4.3. ukoliko tijekom istraživanja student - istraživač uoči probleme zdravlja ili psihičkog funkcioniranja djeteta koji ugrožavaju djetetovu dobrobit, obvezan je sa svojim zapažanjima upoznati profesora - mentora, predškolskog odgojitelja ili učitelja/nastavnika te roditelje tj. skrbnike radi osiguranja nužne pomoći djetetu.
- 4.5. prekinuti istraživanje ukoliko poduzete mjere pomoći djetetu - ispitaniku ne urode rezultatima, tj. ukoliko se loše posljedice ne uklone u kraćem razdoblju.

5. Postupci nakon provedenog istraživanja

Nakon provedbe istraživanja studenti - istraživači dužni su primjenjivati navedene postupke:

- 5.1. Razjasniti djeci - sudionicima istraživanja sve eventualno nastale nejasnoće i nesporazume neposredno nakon završetka postupka prikupljanja podataka;
- 5.2. izvijestiti sudionike istraživanja o općim rezultatima istraživanja, primjereno njihovoj dobi i stupnju zrelosti;
- 5.3. uvažiti potrebu objektivne i valjane procjene rezultata istraživanja pri izvješćivanju o rezultatima istraživanja.

6. Završne odredbe

- 6.1. Odsjek za pedagogiju dužan je upoznati sve studente pedagogije s ovim kodeksom.
- 6.2. Profesori, pod čijim vođenjem ili mentorstvom studenti provode istraživanje s djecom u sklopu izrade seminarskog, završnog ili diplomskog rada, dužni su prije provedbe istraživanja provjeriti poznaje li i razumije li student načela i odredbe kodeksa.
- 6.3. Prilikom provedbe istraživanja profesor – mentor i student - istraživač dužni su stalno propitivati etička pitanja, identificirati etičke dileme i tragati za etički ispravnim odgovorima.
- 6.4. Studenti su dužni poštivati načela i odredbe ovog kodeksa a u slučaju njihova kršenja podložni su sankcijama koje donese Etičko povjerenstvo.
6. 5. Student – istraživač je dužan prije započinjanja istraživanja pribaviti dopuštenje od Etičkog povjerenstva.

Etički kodeks istraživanja s djecom za studente pedagogije izradila je radna grupa u sastavu:

- prof. dr. sc. Stanislava Irović
- prof. dr. sc. Nada Babić
- Katarina Rengel, asistentica
- Sanja Simel, asistentica
-

Etički kodeks stupio je na snagu prihvatanjem na sjednici Vijeća odsjeka pedagogije, 19. prosinca 2013. godine.